

Vergaderjaar 2013–2014

33 750 IV

Vaststelling van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2014

O

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 21 maart 2014

De leden van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties¹ hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 19 december 2013 inzake haar werkbezoek aan Caribisch Nederland. Naar aanleiding hiervan hebben zij de Staatssecretaris op 29 januari 2014 een brief gestuurd.

De Staatssecretaris heeft op 20 maart 2014 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties, Bergman

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Linthorst (PvdA) (*voorzitter*), Terpstra (CDA), Slagter-Roukema (SP), Engels (D66), Nagel (50PLUS), Van Bijsterveld (CDA), Van Kappen (VVD), Koffeman (PvdD), Quik-Schuijt (SP), Th. de Graaf (D66) (*vice-voorzitter*), Ganzevoort (GL), De Lange (OSF), Koole (PvdA), Schrijver (PvdA), Sörensen (PVV), Reynaers (PVV), Van Dijk (PVV), Ester (CU), De Grave (VVD), Beckers (VVD), Swagerman (VVD)

BRIEF AAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Den Haag, 29 januari 2014

De leden van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief d.d. 19 december 2013 inzake uw werkbezoek aan Caribisch Nederland. De brief geeft de leden van de commissie aanleiding tot het stellen van enkele vragen.

De commissie vraagt om een nadere toelichting op het besluit van de regering om het voorstel van werkgevers en bestuurscollege op Saba om het minimumloon te verhogen tot US\$ 5,50 niet te volgen, waarmee ook de uitkeringen iets meer mee zouden groeien en zo de situatie van de armste groepen zou verbeteren.

De commissie leest in de brief dat de regering aanvullend onderzoek naar de armoede in Caribisch Nederland niet zinvol vindt omdat de problematiek evident is. Ze vraagt daarom nader toe te lichten voor hoeveel inwoners geldt dat hun levensstandaard onder het niveau is dat binnen het Koninkrijk als aanvaardbaar kan worden beschouwd, welke specifieke groepen dat betreft, en wat de regering concreet doet om dit zo spoedig mogelijk te remediëren.

De leden van de commissie zijn verheugd dat u erkent dat er sprake is van armoedeproblematiek in Caribisch Nederland. De armoede lijkt zich te concentreren bij ouderen en bij gezinnen met kinderen. Deze leden begrijpen dat het niet zonder meer mogelijk is om het niveau van de uitkeringen te verhogen zolang zonder het minimumloon te verhogen, daar minimumloon en uitkeringen immers aan elkaar gekoppeld zijn.

De leden van de commissie zijn bezorgd over de armoede onder eilandbewoners die recht hebben op ouderdomspensioen. Zij lezen in uw brief dat de verhoging van de algemene ouderdomsverzekering (AOV) niet mogelijk is omdat deze gekoppeld is aan het wettelijk minimumloon. Deze leden zijn het met u eens dat verhoging van het wettelijk minimumloon in ieder geval op twee van de eilanden niet mogelijk is. Bent u bereid na te gaan of het mogelijk is om, specifiek voor Caribisch Nederland, de AOV los te koppelen van het wettelijk minimumloon? Daarnaast willen u de leden van de commissie u vragen hoeveel eilandbewoners die recht hebben op een ouderdomspensioen in armoede leven, wat het kost om de 30% alleenstaanden een hogere uitkering te geven en wat daarvan de verwachte extra uitvoeringskosten zijn. Voorts willen zijn u vragen wat de kosten zijn van een beperkte verhoging voor alle inwoners van 65 jaar en ouder die geen aanvullend pensioen hebben

Het is de leden van de commissie vooralsnog niet duidelijk welke dringende reden er bestaat om niet te komen tot invoering van kinderbijslag op de eilanden. Het UNICEF-rapport «Koninkrijkskinderen. Kinderrechten op de Nederlandse Cariben» vraagt immers dringend aandacht voor de armoede onder kinderen. Kinderbijslag zou rechtstreeks aan deze groep ten goede komen en zou de pijn voor de gezinnen die afhankelijk zijn van onderstand- waarvan het niveau naar Europees Nederlandse normen onacceptabel laag is- enigszins lenigen. Caribisch Nederland kent weliswaar een systeem van kinderkorting, maar dit biedt geen soelaas voor de laagste inkomens. Bent u bereid om ook in Caribisch Nederland een systeem van kinderbijslag in te voeren? Zo nee, waarom niet?

Ten slotte willen de leden van de commissie graag weten hoeveel mensen in dienst van NuStar werken op Sint Eustatius, welke concrete afspraken er gemaakt zijn over het aantal op te leiden en te scholen arbeidskrachten van de eilanden, hoe lang deze opleiding en scholing gaat duren en hoeveel arbeidskrachten van buiten, na voltooiing van het scholings-traject, naar verwachting nog nodig zullen zijn. Voorts willen deze leden vragen voor welke periode het convenant, dat ziet op de ontheffing van de plicht een tewerkstellingsvergunning te vragen, is gesloten en hoe dit convenant zal worden geëvalueerd.

De leden van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties zien uw reactie met belangstelling uiterlijk 28 februari 2014 tegemoet.

Voorzitter van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties,
M.Y. Linthorst

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 20 maart 2014

In reactie op mijn brief van 19 december 2013 inzake mijn werkbezoek aan Caribisch Nederland heeft de voorzitter van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties mij een aantal vragen doen toekomen. Deze brief strekt tot beantwoording van deze vragen.

Minimumloon Saba

De commissie vraagt om een nadere toelichting op het besluit om het voorstel van werkgevers en bestuurscollege van Saba om het wettelijk minimumloon naar \$ 5,50 per uur op te trekken, niet te volgen.

In de afweging over het vanuit Saba gedane voorstel heeft het nog ontbreken van onafhankelijke statistische informatie een belangrijke rol gespeeld. Ik ben van mening dat het de «Koninklijke weg» is om de niveaus op onafhankelijke statistische informatie te baseren. Zo kunnen beslissingen hierover in het kader van een breed afgewogen sociaaleconomische context worden genomen. Dat ik nu toch heb gekozen voor een autonome verhoging moet worden begrepen in het licht van de vóór de transitiedatum gemaakte bestuurlijke (verbeter)afspraken.

Een stap ineens naar \$ 5,50 per uur zonder dat er onafhankelijke (statistische) informatie aan ten grondslag ligt, acht ik niet verantwoord. Of Sabaanse werkgevers die op dit moment niet de \$ 5,50 per uur betalen objectief de ruimte hebben om een stap naar dat niveau te zetten is onduidelijk. Noodzakelijke handvatten vanuit kwantitatieve informatie om een substantiële verhoging in de mate zoals door Saba gevraagd, te kunnen onderbouwen, ontbreken goeddeels.

Het CBS is begonnen met de werkzaamheden om inzicht te verschaffen in het Bruto Binnenlands Product (BBP), inkomens en inkomensverdeling en werkgelegenheid/banen. De eerste resultaten daarvan worden in de loop van 2014 verwacht. De kleinschaligheid van de twee bovenwindse eilanden levert hierbij voor het CBS een bijzonder aandachtspunt op met het oog op de betrouwbaarheid van de informatie. Om deze reden levert het CBS voor de bovenwindse eilanden niet direct een BBP-raming op, maar is CBS gevraagd een voorstel te maken voor een onderzoek naar de mogelijkheid voor een BBP-raming.

Overigens wijs ik erop dat werkgevers vrij zijn om een hoger bedrag dan het wettelijk minimumloon te betalen aan hun werknemers. Tijdens mijn werkbezoek van juli 2013 is mij verteld dat de genoemde \$ 5,50 veelal reeds de ondergrens is op Saba. Het niet volledig honoreren van de gevraagde aanpassing van het wettelijk minimumloon staat het continueren van die situatie niet in de weg.

Armoedeproblematiek

De commissie constateert dat de regering aanvullend onderzoek naar de armoede in Caribisch Nederland niet zinvol acht omdat de problematiek evident is en vraagt naar aanleiding daarvan nader toe te lichten voor hoeveel inwoners geldt dat hun levensstandaard onder het niveau is dat binnen het Koninkrijk als aanvaardbaar kan worden beschouwd, welke specifieke groepen dat betreft, en wat de regering concreet doet om dit zo spoedig mogelijk te remediëren.

Op verzoek van de Tweede Kamer heeft het vorige kabinet een analyse van de armoede in Caribisch Nederland doen uitvoeren, waarvan de resultaten bij brief van 22 juni 2012 aan de Tweede Kamer zijn aangeboden (kamerstukken II, 2011/»12, 33 000 IV, nr. 76). De analyse heeft uitgewezen dat er een – in de verkenning niet gekwantificeerde – groep mensen is die het moeite kost om maandelijks «de eindjes aan elkaar te knopen». Mensen met een inkomen op of rond het minimumloonniveau verdienen volgens stakeholders te weinig om alle kosten te betalen. Blijkens het rapport «Armoede in Caribisch Nederland, een verkenning» zijn de grootste risicogroepen voor het leven in armoede:

- Ouderen (vooral van 75 jaar en ouder) met alleen AOV;
- Arbeidsgehandicapten;
- Alleenstaande moeders waarbij niet of te weinig wordt bijgedragen door de vader. (Het UNICEF-rapport «Kinderrechten in Caribisch Nederland bevestigt dit beeld vanuit het perspectief van de situatie van kinderen).

Voor met name deze groepen acht ik derhalve een beleidsinzet gericht op verbetering van de levensstandaard aangewezen. Hiervoor zijn in de achterliggende periode al verschillende maatregelen getroffen, zoals:

- Het verhogen van de toeslag arbeidsongeschiktheid in de onderstand en het verbreden van de toepassing van de bijzondere onderstand (waarvan ook ouderen met alleen AOV kunnen profiteren);
- Het in 2013 eenmalig beschikbaar stellen van € 200.000 voor jeugdwerkloosheid en armoede- en schuldenbeleid, alsmede vanaf 2014 jaarlijks € 600.000 extra voor laatstgenoemd doel (waarbij de regie voor de besteding bij de eilandbesturen ligt);
- Verschillende structurele maatregelen met het oog op de koopkracht in Caribisch Nederland, die weliswaar algemeen van aard zijn, maar die met name voor inwoners van Caribisch Nederland die moeite hebben om rond te komen van betekenis zijn (zoals het uitbreiden per 1 januari 2013 van het nultarief eerste levensbehoeften ABB met een aantal voedselproducten en de verlaging per zelfde datum van de accijns op benzine met 10 dollarcent per liter).

Er is binnen het Koninkrijk geen algemeen aanvaardbare levensstandaard gedefinieerd waar het armoedebeleid op geijkt is. Het bovengenoemde pakket aan maatregelen vormt geen afgerond geheel. Het kabinet streeft nadrukkelijk naar verbetering van de sociaal en economische situatie op de eilanden. Dit betreft zowel het sociale zekerheidsstelsel als zodanig – gelet op het in het bestuurlijk overleg van april 2010 uitgesproken streven om het wettelijk minimumloon en de uitkeringen in de toekomst verder te verbeteren binnen de randvoorwaarden van economische draagkracht, evenwichtige sociale verhoudingen en budgettaire ruimte – als het nemen van nieuwe (flankerende) initiatieven.

Mijn recente beslissing om, zoals hierboven genoemd, structureel € 600.000 aan het budget «integrale aanpak» toe te voegen met het oog op het tegengaan van armoede en schuldenproblematiek, is daarvan een voorbeeld. Met dit laatste beoog ik een stimulans te geven aan het eilandelijk armoedebeleid, waarvoor zij ook vanuit de zogeheten «vrije uitkering» middelen hebben. De eilanden kunnen hun armoede- en schuldenbeleid waar nodig op specifieke doelgroepen toespitsen.

Algemene ouderdomsverzekering

De commissie vraagt of ik bereid ben om na te gaan of het mogelijk is om, specifiek voor Caribisch Nederland, de AOV los te koppelen van het wettelijk minimumloon.

Onderdeel van de afspraken uit eerdergenoemd bestuurlijk overleg van april 2010 is dat de ontwikkeling van de uitkeringen wordt gekoppeld aan de ontwikkeling van het minimumloon op de eilanden. Aan dat uitgangspunt wil ik beleidsmatig vasthouden. Het niveau van de uitkeringen dient in samenhang met het wettelijk minimumloon te worden gezien omdat werken moet (blijven) lonen. Hierbij dient ook het evenwicht binnen het stelsel in het oog te worden gehouden. Eventuele ruimte voor groei zou op basis van onafhankelijke statistische informatie moeten worden vastgesteld. Zoals gezegd zijn deze data in opbouw. Ik acht het niet wenselijk om vooruitlopend daarop stappen te zetten op het punt van de AOV.

Daarnaast vraagt de commissie hoeveel eilandbewoners met ouderdomspensioen in armoede leven, wat het kost om de 30% alleenstaanden een hogere uitkering te geven en wat daarvan de verwachte uitvoeringskosten zijn.

De eerdergenoemde armoedeanalyse biedt informatie over de positie van (onder meer) ouderen met alleen AOV, maar zonder deze te kwantificeren. De schatting van 30% alleenstaanden is gebaseerd op cijfers van de bevolkingsadministratie. De kosten van een AOV-verhoging voor deze groep bedragen per 1% verhoging van de uitkering structureel circa € 50.000. Een dergelijke maatregel impliceert onderscheid naar leefvorm en vergt daarmee een extra uitvoeringscapaciteit vanuit mijn departement – aanwezig op alle eilanden – met het oog op adequate handhaving. Afhankelijk van de invulling kan het hierbij gaan om één tot drie controleurs voor de drie eilanden tezamen. Deze keuze bepaalt de hoogte van de uitvoeringskosten.

De aanvullende vraag van de commissie wat de kosten zijn van een beperkte verhoging voor alle inwoners van 65 jaar en ouder die geen aanvullend pensioen hebben, is niet goed te beantwoorden. Betrouwbare informatie over welk deel van de AOV-gerechtigden geen aanvullend pensioen heeft, is niet voorhanden. Het algemene beeld is dat de meerderheid van de AOV-gerechtigden geen aanvullend pensioen heeft, omdat een aanvullend pensioen niet algemeen gebruikelijk is in Caribisch Nederland (met de publieke sector als belangrijkste uitzondering). Een verhoging van het wettelijk ouderdomspensioen voor de totale populatie AOV-gerechtigden zou per 1% verhoging neerkomen op een structurele kostenpost van circa € 170.000.

Kinderbijslag

Onder verwijzing naar het UNICEF-rapport «Koninkrijkskinderen» en de verzilveringsproblematiek bij het systeem van kinderkorting, vraagt de commissie of de regering bereid is om in Caribisch Nederland een systeem van kinderbijslag in te voeren.

Met betrekking tot dit thema wijs ik op de bij gelegenheid van de SZW-begrotingsbehandeling 2014 in de Tweede Kamer aanvaarde motie-Schouten (kamerstukken II, 2013/»14, 33 750 XV, nr. 46), waarin de regering wordt verzocht om in 2014 te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de kinderkorting in Caribisch Nederland om te vormen tot een kinderbijslagregeling. Ik ben momenteel doende met een verkenning ten aanzien van deze materie, na ommekomst waarvan ik de Tweede Kamer over de uitvoering van de motie zal berichten. Ik ben gaarne bereid deze informatie tevens aan de Eerste Kamer te doen toekomen.

NuStar

Ten slotte informeert de commissie naar het aantal mensen in dienst van NuStar op Sint Eustatius, welke afspraken er gemaakt zijn over het aantal op te leiden en te scholen lokale arbeidskrachten, hoe lang deze opleiding en scholing gaat duren en hoeveel arbeidskrachten van buiten, na voltooiing van het scholingstraject, naar verwachting nog nodig zullen zijn. Voorts vraagt de commissie voor welke periode het convenant is gesloten en hoe dit convenant zal worden geëvalueerd.

Op 17 juli 2013 heb ik met NuStar en het bestuurscollege van Sint Eustatius een convenant gesloten over de uitvoering van de Wet arbeid vreemdelingen BES. In dit convenant is onder andere opgenomen dat NuStar en het bestuurscollege gezamenlijk nadere afspraken maken over het trainen van 10 tot 15 lokale arbeidskrachten en het creëren van kansen op een aanstelling bij NuStar voor de duur van convenant. De nadere afspraken worden vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst (partnership). Het proces van totstandkoming van de overeenkomst is nog gaande. NuStar en het openbaar lichaam hebben een gedeelde verantwoordelijkheid als het gaat om de selectie, inhoud van training en kans op werk na afloop van het scholingsprogramma alsmede de financiering van dit traject.

Het aantal vreemdelingen dat na voltooiing van het trainingsprogramma nog nodig zal zijn voor werkzaamheden bij NuStar is niet goed in te schatten. Dat hangt mede af van factoren die buiten de reikwijdte van het convenant vallen, zoals de beschikbaarheid van lokale arbeidskrachten. Bovendien zijn de bedrijfsactiviteiten en de daaraan gekoppelde personele inzet bij NuStar afhankelijk van de ontwikkelingen op de wereldoliemarkt. NuStar op Sint Eustatius heeft 140 personen in dienst, exclusief «contractors».

Het convenant heeft een looptijd tot 1 januari 2015. SZW, NuStar en het bestuurscollege zullen het convenant uiterlijk in november 2014 evalueren. Ten behoeve van deze evaluatie zullen alle betrokken partners periodiek overleg voeren over de uitvoering van het convenant.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. Klijnsma